

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра політології

Проректор

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ
ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ**

Освітньо-наукова програма Політологія

Спеціальність 052 Політологія

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Івано-Франківськ – 2020 рік

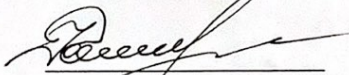
Робоча програма навчальної дисципліни “ ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ
ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ ” для аспірантів галузі знань 05
Соціальні та поведінкові науки, освітньо-наукова програма Політологія,
спеціальності 052 Політологія

Розробники: доктор історичних наук, професор Марчук В.В.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології

Протокол від “26” серпня 2020 р. № 1

Завідувач кафедри політології

(підпис)

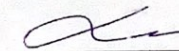
Климончук В.Й.
(прізвище та ініціали)

“26” серпня 2020 р.

Схвалено Науково - методичною радою Факультету історії, політології і
міжнародних відносин.

Протокол від “27” серпня 2020 р. № 1

Голова

(підпис)

Кугутяк М.В.

(прізвище та ініціали)

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Вибіркова	
	Спеціальність 052 Політологія		
Індивідуальне науково-дослідне завдання - реферат	Спеціальність Політологія	Рік підготовки:	
		2-й	2-й
Загальна кількість годин -90		Семестр	
		3 -й	3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Третій (освітньо-науковий)– доктор філософії (PhD)	Лекції	
		20 год.	20 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	10 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	60 год.
		Індивідуальні завдання: в межах годин на самостійну роботу	
		Вид контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання – 33,3% : 66,7%

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, ЇЇ МІСЦЕ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

2.1. Мета викладання дисципліни

Навчальний курс «Політико-правові засади виборчого процесу в Україні» є складовою частиною прикладної політології. Зміст його програми спрямований на засвоєння аспірантами знань із політичних технологій, що використовуються в ході підготовки та проведення виборчих кампаній. Інститут виборів є одним з важливих та принципових елементів формування й стабільного функціонування демократичної держави, громадянського суспільства. Вивчення студентами даного курсу сприятиме формуванню в них раціональних уявлень про виборчий процесі, роль політичних технологів у ньому. Отримані знання сприятимуть розвитку у студентів важливих професійних навичок, формуванню їх громадянської позиції.

Мета навчального курсу: підготовка висококваліфікованих фахівців, які володіють знаннями з правового забезпечення виборчого процесу, теорії та практики функціонування політичних партійних і виборчих систем, уміють застосовувати різноманітні технологічні прийоми ведення виборів, здатні до практичної і консультативної діяльності з підготовки й проведення виборчих кампаній.

Основні цілі курсу: поглибити знання аспірантів із основ політико-правового забезпечення виборчих кампаній, особливостей застосування виборчих технологій на різних етапах виборчого процесу, організаційної та комунікативної роботи виборчих штабів.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

поглиблене вивчення здобувачами проблем у сфері виборчого права;
аналіз джерел виборчого права; монографічної та наукової літератури, вирішення аналітичних завдань відповідно до програми курсу;
модернізація навичок генерування нових креативних ідей задля формування якісно нових пропозицій щодо вдосконалення виборчого законодавства України;
удосконалення навичок правового обґрунтування власних дослідницьких позицій у сфері виборчого права, а також готовність здійснювати презентацію таких матеріалів;
сприяння виробленню у здобувачів навичок та умінь кваліфікованого відображення результатів наукових досліджень у наукових статтях та тезах, опублікованих як у фахових вітчизняних виданнях, так і у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз;
формування в аспірантів цілісного спектру компетентностей в аспекті умінь працювати у міжнародному науковому просторі, здатності створення та управління міжнародними проектами;
уміння застосовувати набуті знання у сфері виборчого права у практичній діяльності;
започаткування та проведення комплексних досліджень в галузі науководослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань у галузі конституційного будівництва.

Передумовами вивчення навчальної дисципліни є опанування дисциплін «Вибори та виборчі системи», «Менеджмент виборчої кампанії» освітньої програми бакалаврату, а також дисципліни «Прикладна політологія» освітньої програми магістратури.

Відповідно до освітньо-наукової програми «Право» на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання: знати:

- законодавчі та нормативно-правові засади організації виборчого процесу, вміти їх аналізувати та пояснювати;
 - поняття та класифікацію виборчих систем;
 - концептуальні засади реформування та основні напрямки вдосконалення виборчого права в Україні;
 - навички ведення діалогу й аргументування під час наукових і ділових дискусій, переговорів, судових дебатів, публічного виступу в судах та інших органах державної влади;
 - основні види порушень виборчого права в Україні та форми його захисту;
- вміти:
- формулювати наукову проблему та робочі гіпотези, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань у сфері виборчого права; вільно та швидко орієнтуватися у розгалуженій системі джерел виборчого права України;
 - взаємодіяти з науковою спільнотою та громадськістю з питань теоретико-методологічних засад та конституційно-правового забезпечення виборчої інженерії в Україні;
 - самостійно організувати та проводити комплексні дослідження, а також використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при проведенні наукових досліджень в даній сфері;
 - відображати результати наукових досліджень у наукових статтях стосовно проблемних (дискусійних) питань виборчого права.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Виборче право як структурний елемент національного права, складова науки конституційного права та навчальна дисципліна. Поняття та основні підходи щодо розуміння виборчого права. Предмет та метод виборчого права. Норми виборчого права: поняття, особливості та види. Конституційно-правові відносини у сфері виборчого права: поняття та характерні ознаки. Конституційно-правовий інститут виборів: поняття та система. Доктринальні підходи до класифікації виборів. Функції виборів.

Поняття та сутнісні риси принципів виборчого права. Принципи правого регулювання виборчого права, закріплені у правових документах міжнародного рівня. Конституційні принципи виборчого права. Місце та значення виборчого права у системі національного права. Виборче право як складова частина науки конституційного права.

Поняття та ознаки джерел виборчого права. Джерела природного та позитивного виборчого права. Джерела виборчого права України. Основні тенденції та перспективи розвитку виборчого законодавства України.

Тема 2. Конституційно-правові засади діяльності суб'єктів виборчого процесу.

Поняття та ознаки суб'єктів виборчого процесу. Класифікація суб'єктів виборчого процесу. Виборчі цензи. Виборча застава. Особливості реалізації виборчого права внутрішньо переміщеними особами в Україні. Специфіка правового статусу міжнародних та іноземних офіційних спостерігачів в Україні. Гарантії діяльності суб'єктів виборчого процесу: поняття та система. Поняття та ознаки відповідальності суб'єктів виборчого процесу. Різновиди відповідальності суб'єктів виборчого процесу. Політична культура суб'єктів виборчого процесу.

Тема 3. Конституційно-правові засади організації виборчого процесу. Поняття та функціональні характеристики виборчого процесу. Загальні засади організації виборчого процесу. Способи призначення виборів. Поняття та класифікація виборчих округів. Способи створення («нарізки») виборчих округів (джеррімендерінг). Універсальні стандарти виборчої геометрії. Виборча дільниця як первинна ланка виборчої інфраструктури. Порядок створення та функціонування виборчих органів. Особливості розмежування конституційно-правового статусу виборчих органів та інших органів публічної влади. Класифікація виборчих комісій.

Особливості конституційно-правового статусу Центральної виборчої комісії в Україні. Реєстрація виборців: поняття та особливості складання виборчих списків. Способи висування кандидатів. Правові основи проведення передвиборчої агітації: міжнародно-правові стандарти. Форми передвиборчої агітації. Принципи проведення передвиборчої агітації. Процедура голосування. Різновиди та структура виборчих бюлетенів. Підрахунок голосів та встановлення результатів виборів. Виборча формула, легальний бар'єр та інші операції алгоритму розподілу операнд. Джерела та порядок фінансування виборів. Суб'єкти фінансування виборів. Обмеження щодо політичного фінансування. Поняття та структурні елементи виборчого фонду.

Тема 4. Виборчі технології як наукова категорія: сутність та класифікація.

Етимологія поняття «виборчі технології». Виборчі технології як різновид політичних технологій. Виборчі технології та політичний маркетинг. Основні підходи до дослідження політичного ринку. Специфіка сегментування та фактори впливу на політичний ринок. Особливості створення політичного іміджу. Загальна характеристика маніпулятивних виборчих технологій. Специфіка застосування маніпулятивних технологій у засобах масової інформації. Види маніпулятивних виборчих технологій під час підготовки та проведення виборів в Україні. Особливості протидії маніпулятивним виборчим технологіям.

Тема 5. Виборча система як комплексна правова категорія.

Поняття та змістовна характеристика виборчої системи. Виборча система у актах міжнародного рівня та джерелах «м'якого» права. Системоутворюючі елементи виборчої системи. Мажоритарні виборчі системи: поняття та специфіка застосування. Мажоритарна виборча система абсолютної більшості. Мажоритарна виборча система відносної більшості. Мажоритарна виборча система кваліфікованої більшості. Преференційна мажоритарна виборча система. Мажоритарні виборчі системи у багатомандатних округах. Пропорційні виборчі системи: переваги та недоліки. Методи розподілу мандатів з допомогою виборчої квоти. Методи дільників для розподілу мандатів. Виборчий бар'єр. Пропорційні системи закритих і відкритих списків. Багаторівневі пропорційні системи. Змішана виборча система як результат комбінування (об'єднання) мажоритарної та пропорційної систем. Симетричні та асиметричні змішані виборчі системи. Модифіковані (напівпропорційні) виборчі системи: поняття та ознаки. Напівпропорційна виборча система з преференційним голосуванням. Система комулятивного вотуму. Система єдиного перехідного (непередаваного) голосу. Особливості застосування та визначення результатів голосування за системою єдиного переданого голосу.

Особливості правового статусу глави держави. Конституційно-правові вимоги до кандидата на посаду президента за законодавством зарубіжних держав. Класифікація виборів президента: прямі, непрямі та багатоступеневі вибори президента. Прямі вибори президента виборцями. Вибори президента парламентом. Вибори президента колегією виборців. Вибори президента парламентом та представниками суб'єктів федерації чи представниками місцевого самоврядування.

Поняття та предмет референдуму. Принципи проведення референдумів. Класифікація референдумів. Правові акти референдумів. Особливості реалізації права законодавчої ініціативи. Загальна характеристика референдного процесу в Україні. Органи, що забезпечують проведення референдумів в Україні. Порядок проведення всеукраїнського референдуму. Організація та особливості проведення місцевих референдумів в Україні. Гарантії референдного процесу в Україні.

Поняття та види виборчого процесу в Україні. Виборчий процес при проведенні виборів Президента України. Виборчий процес при проведенні виборів народних депутатів України. Виборчий процес при проведенні місцевих виборів в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна, заочна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Виборче право України.		4	2			12
Тема 2. Суб'єкти виборчого права.		4	2			12
Тема 3. Правова основа виборчого процесу в Україні.		4	2			12
Тема 4. Порушення та захист виборчого права в Україні.		4	2			12
Тема 5. Правові засади застосування виборчої системи України.		4	2			12
<i>Усього годин</i>		20	10			60

5. Теми семінарських занять

Тема 1. Виборче право України.
Тема 2. Суб'єкти виборчого права.
Тема 3. Правова основа виборчого процесу в Україні.
Тема 4. Порушення та захист виборчого права в Україні.
Тема 5. Правові засади застосування виборчої системи України.

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Виборче право України.	12
2	Суб'єкти виборчого права.	12
3	Правова основа виборчого процесу в Україні.	12
4	Порушення та захист виборчого права в Україні.	12
5	Правові засади застосування виборчої системи України.	12

7. Методи навчання

Передбачається використання кредитномодульної системи навчання. Загальний стиль вивчення навчальної дисципліни – творчо-орієнтований, спрямований на розвиток навичок

генерування нових ідей та самостійного отримання глибинних знань. Предмет навчальної дисципліни передбачає використання таких основних методів навчання:

1) лекційне заняття (інформативне, аналітичне) - основний вид навчальних занять, призначених для викладення теоретичного матеріалу. Як правило, окрема лекція є елементом курсу лекцій, що охоплює основний теоретичний матеріал одної або декількох тем навчальної дисципліни. Тематика лекцій визначається робочою навчальною програмою навчальної дисципліни. Що ж до змістовного наповнення лекції, то вона повинна стосуватися проблемних та актуальних питань, активізувати у здобувачів ступеня вищої освіти «Доктор філософії» пізнавальну діяльність, стимулювати розвиток критичного, творчого та аналітичного мислення, творчого підходу до вирішення проблемних ситуацій. Лекція проводиться у відповідно обладнаних приміщеннях – аудиторіях. Основною метою лекції є здійснити системне викладення матеріалу, дати здобувачам ступеня вищої освіти «Доктор філософії» комплекс наукових знань з навчальної дисципліни, необхідний їм для формування практичних навичок, сконцентрувати увагу на ключових положеннях та проблемних питаннях, які досліджуватимуться у рамках навчальної дисципліни.

2) практичне заняття – вид навчального заняття, на якому здобувачі ступеня вищої освіти «Доктор філософії» закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають вмінь та навичок їх практичного застосування шляхом опрацювання попередньо визначеної тематики та плану практичного заняття відповідно до робочої програми, безпосередньої участі у практичному занятті шляхом відповіді на відповідні запитання та участь у дискусії з викладачем та іншими студентами. Основною метою практичного заняття є формування у здобувачів ступеня вищої освіти «Доктор філософії» практичних навичок застосування теоретичних знань та діючого законодавства при вирішенні практичних завдань. Перелік тем практичних занять визначається робочою навчальною програмою дисципліни. Практичне заняття включає проведення контролю знань, вмінь та навичок, постановку загальної проблеми (завдання) науково-педагогічним працівником та її обговорення за участю студентів, розв'язання задач з їх обговоренням, розв'язання контрольних завдань, їх перевірку та оцінювання. Оцінки, одержані здобувачем ступеня вищої освіти «Доктор філософії» за практичні заняття, можуть враховуватися при визначенні модульної та семестрової підсумкової оцінки з даної навчальної дисципліни;

3) консультація – форма навчального заняття, при якій здобувач ступеня вищої освіти «Доктор філософії» отримує від викладача відповіді на конкретні питання або пояснення окремих теоретичних положень навчальної дисципліни чи їх практичного використання. Консультація може бути індивідуальною або проводиться для групи здобувачів ступеня вищої освіти «Доктор філософії».

4) самостійна робота здобувачів ступеня вищої освіти «Доктор філософії» є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час. Мета самостійної роботи – засвоїти в повному обсязі навчальну програму і сформувати самостійність як важливу професійну якість, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність. Завдання самостійної роботи – засвоєння, закріплення та систематизація відповідних теоретичних знань, а також їх застосування при виконанні практичних завдань. Самостійна робота забезпечує підготовку до поточних аудиторних занять. Самостійна робота здобувачів ступеня вищої освіти «Доктор філософії» включає: опрацювання навчального матеріалу, в тому числі прослуханого лекційного матеріалу, опрацювання рекомендованих джерел, вивчення питань, передбачених для самостійного опрацювання, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу. Самостійна робота здобувачів ступеня вищої освіти «Доктор філософії» забезпечується системою засобів, передбачених робочою навчальною програмою дисципліни. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений для засвоєння здобувачами ступеня вищої освіти «Доктор філософії» у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять.

5) індивідуальні завдання з дисципліни (реферати, розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи, контрольні роботи, що виконуються під час самостійної роботи, курсові, дипломні (кваліфікаційні) роботи, есе тощо) сприяють більш поглибленому вивченню

здобувачами ступеня вищої освіти «Доктор філософії» теоретичного матеріалу, формуванню вмінь використовувати знання для вирішення відповідних практичних завдань. Терміни видачі, виконання і захисту індивідуальних завдань визначаються графіком, що розробляється кафедрою на кожний семестр. Індивідуальні завдання виконуються здобувачами ступеня вищої освіти «Доктор філософії» самостійно із одержанням необхідних консультацій з боку викладача. Допускаються випадки виконання робіт комплексної тематики кількома здобувачами ступеня вищої освіти «Доктор філософії».

8. Методи контролю

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види контролю:

1. поточний контроль, який здійснюється у ході:
 - проведення лекційних занять;
 - проведення практичних занять;
 - виконання здобувачами ступеня вищої освіти «Доктор філософії» індивідуального творчого завдання (есе) за визначеною тематикою;
 - проведення консультацій та відпрацювань.
2. підсумковий контроль, який здійснюється у ході:
 - проведення підсумкової контрольної роботи із змістовного модуля;
 - проведення екзамену.

Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю

1. Поняття та основні підходи щодо розуміння виборчого права.
2. Предмет та метод виборчого права.
3. Норми виборчого права: поняття, особливості та види.
4. Конституційно-правові відносини у сфері виборчого права: поняття та характерні ознаки.
5. Конституційно-правовий інститут виборів: поняття та система.
6. Доктринальні підходи до класифікації виборів. Функції виборів.
7. Поняття та сутнісні риси принципів виборчого права.
8. Місце та значення виборчого права у системі національного права.
9. Виборче право як складова частина науки конституційного права.
10. Поняття та ознаки джерел виборчого права.
11. Джерела природного та позитивного виборчого права.
12. Джерела виборчого права України.
13. Основні тенденції та перспективи розвитку виборчого законодавства України.
14. Поняття та функціональні характеристики виборчого процесу.
15. Загальні засади організації виборчого процесу.
16. Способи призначення виборів.
17. Поняття та класифікація виборчих округів.
18. Джеррімендерінг та універсальні стандарти виборчої геометрії.
19. Виборча дільниця як первинна ланка виборчої інфраструктури.
20. Порядок створення та функціонування виборчих органів.
21. Особливості розмежування конституційно-правового статусу виборчих органів та інших органів публічної влади.
22. Класифікація виборчих комісій.
23. Особливості конституційно-правового статусу Центральної виборчої комісії в Україні.
24. Реєстрація виборців: поняття та особливості складання виборчих списків. Способи висування кандидатів.
25. Правові основи проведення передвиборчої агітації: міжнародно-правові стандарти.
26. Форми та принципи проведення передвиборчої агітації.
27. Процедура голосування та різновиди та структура виборчих бюлетенів.
28. Підрахунок голосів та встановлення результатів виборів.
29. Виборча формула, легальний бар'єр та інші операції алгоритму розподілу операнд.
30. Джерела, порядок та суб'єкти фінансування виборів.
31. Поняття та структурні елементи виборчого фонду.
32. Етимологія поняття «виборчі технології».

33. Вибірчі технології як різновид політичних технологій.
34. Вибірчі технології та політичний маркетинг.
35. Специфіка сегментування та фактори впливу на політичний ринок.
36. Загальна характеристика маніпулятивних виборчих технологій.
37. Специфіка застосування маніпулятивних технологій у засобах масової інформації.
38. Види маніпулятивних виборчих технологій під час підготовки та проведення виборів в Україні.
39. Особливості протидії маніпулятивним виборчим технологіям.
40. Етимологія поняття, зміст та характерні ознаки виборчої інженерії.
41. Методи виборчої інженерії.
42. Теоретико-методологічні засади виборчої інженерії в Україні.
43. Конституційно-правове забезпечення та перспективи вдосконалення виборчої інженерії в Україні.
44. Поняття та ознаки суб'єктів виборчого процесу.
45. Конституційно-правові засади діяльності суб'єктів виборчого процесу.
46. Класифікація суб'єктів виборчого процесу.
47. Вибірчі цензи.
48. Виборча застава.
49. Особливості реалізації виборчого права внутрішньо переміщеними особами в Україні.
50. Специфіка правового статусу міжнародних та іноземних офіційних спостерігачів в Україні.
51. Гарантії діяльності суб'єктів виборчого процесу: поняття та система.
52. Поняття, ознаки та різновиди відповідальності суб'єктів виборчого процесу.
53. Політична культура суб'єктів виборчого процесу.
54. Поняття, змістова характеристика та системоутворюючі елементи виборчої системи.
55. Виборча система у актах міжнародного рівня та джерелах «м'якого» права.
56. Мажоритарні виборчі системи: поняття, специфіка застосування та класифікація.
57. Пропорційні виборчі системи: переваги та недоліки.
58. Методи розподілу мандатів з допомогою виборчої квоти.
59. Методи дільників для розподілу мандатів.
60. Пропорційні системи закритих і відкритих списків.
61. Багаторівневі пропорційні системи.
62. Змішана виборча система як результат комбінування (об'єднання) мажоритарної та пропорційної систем.
63. Симетричні та асиметричні змішані виборчі системи.
64. Модифіковані (напівпропорційні) виборчі системи: поняття та ознаки.
65. Напівпропорційна виборча система з преференційним голосуванням.
66. Система кумулятивного вотуму.
67. Система єдиного перехідного (непередаваного) голосу.
68. Особливості застосування та визначення результатів голосування за системою єдиного переданого голосу.
69. Особливості правового статусу глави держави.
70. Конституційно-правові вимоги до кандидата на посаду президента за законодавством зарубіжних держав.
71. Класифікація виборів президента: прямі, непрямі та багатоступеневі вибори президента.
72. Поняття та предмет референдуму.
73. Класифікація референдумів.
74. Принципи проведення та правові акти референдумів.
75. Особливості реалізації права законодавчої ініціативи.
76. Загальна характеристика референдного процесу в Україні.
77. Органи, що забезпечують проведення референдумів в Україні.
78. Порядок проведення всеукраїнського референдуму.
79. Організація та особливості проведення місцевих референдумів в Україні.
80. Гарантії референдного процесу в Україні.
81. Поняття та види виборчого процесу в Україні.
82. Вибірчий процес при проведенні виборів Президента України.

83. Виборчий процес при проведенні виборів народних депутатів України.
84. Виборчий процес при проведенні місцевих виборів в Україні.
85. Поняття та загальна характеристика виборчого спору.
86. Категорії виборчих спорів та строки їх вирішення.
87. Юридична відповідальність за порушення виборчого права.
88. Особливості судового захисту виборчих прав громадян.
89. Специфіка виконання судових рішень у справах щодо виборчих спорів.
90. Позасудовий захист виборчих прав.
91. Міжнародний захист виборчих прав.

9. Система оцінювання

Оцінювання здійснюється у рамках 100-бальної університетської шкали

Розподіл балів за видами навчальної роботи.

Усні відповіді на семінарських заняттях, участь в обговореннях і дискусіях – 30 балів (не менше 3 індивідуальних виступів – по 5 балів кожний, участь у дискусіях – по 3 бали за кожне заняття);

Письмова контрольна робота – 10 балів;

Виконання індивідуального завдання – 10 балів.

Підготовка індивідуального завдання здійснюється у письмовій формі або у формі презентації;

Екзамен – 50 балів.

Контрольна робота проводиться у письмовій формі. Здобувачам пропонується 4 завдання, два з яких – на знання теоретичних питань, оцінюються по 8 балів кожне, третє – пояснення терміну чи поняття – 2 бали за правильну відповідь, четверте тестове завдання – одна правильна відповідь із чотирьох запропонованих – 2 бали. Час виконання роботи – 30 хв.

Здобувач допускається до екзамену за умови виконання всіх видів навчальної роботи, за відсутності невідпрацьованих пропущених занять, негативних оцінок при набраній кількості балів 26 і більше.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		диференційована	недиференційована
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
69-60	D	задовільно	
59-50	E		
26-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання підсумкового контролю Знання здобувачів ступеня вищої освіти «Доктор філософії» з навчальної дисципліни оцінюється за такими критеріями:

- оцінку «відмінно» (A) заслуговує здобувач ступеня вищої освіти «Доктор філософії», який всебічно і глибоко володіє програмовим матеріалом, може аналізувати та синтезувати правову інформацію, що стосується органів публічної адміністрації, засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою та може аналізувати інформацію з різних джерел (доктринальних, нормативних, правозастосовних), здатен продукувати нові думки та ідеї стосовно організації та повноважень органів виконавчої влади та вільно їх висловлювати.

- оцінку «добре» (B) заслуговує здобувач ступеня вищої освіти «Доктор філософії», який повністю опанував і вільно володіє програмовим матеріалом, має системні знання по тематиці дисципліни, має здатність до самостійного пошуку інформації, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою та може аналізувати інформацію з різних джерел (доктринальних, нормативних, правозастосовних), здатен продукувати нові думки та ідеї стосовно організації та повноважень органів виконавчої влади, однак, не в усіх питаннях добирає чітку аргументацію для обґрунтування своєї позиції та думки.

- оцінку « добре» (C) заслуговує здобувач ступеня вищої освіти «Доктор філософії», який навчальну програму опанував, але є незначні прогалини у знаннях, вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію, що стосується органів виконавчої, може продукувати нові думки та ідеї стосовно організації та повноважень органів публічної адміністрації та застосовувати знання у практичній юридичній діяльності, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

- оцінку «задовільно» (D) заслуговує здобувач ступеня вищої освіти «Доктор філософії», який знає основний програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшої наукової роботи та використання його у майбутній професії, ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою, але допускає помилки при виконанні завдань, хоча при вказівці на помилки, може знайти шляхи їх усунення.

- оцінку «задовільно» (E) заслуговує здобувач ступеня вищої освіти «Доктор філософії», який володіє основним програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшої наукової роботи та практичної діяльності, однак, виконання завдань задовольняє мінімальні критерії.

- оцінка «незадовільно» (FX) виставляється здобувачеві ступеня вищої освіти «Доктор філософії», який виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань та видів робіт.

- оцінка «незадовільно» (F) виставляється здобувачеві ступеня вищої освіти «Доктор філософії», який володіє навчальним матеріалом тільки на рівні репродукування і не може продовжувати навчання за відповідним освітнім рівнем, оскільки не готовий до пошуку, оброблення на аналізу інформації, не може продукувати нові думки та ідеї стосовно організації та повноважень органів виконавчої влади.

10. Методичне забезпечення

1. Силабус
2. Конспекти лекцій.
3. Електронні варіанти тестів для поточного контролю знань.

12. Рекомендована література

Базова

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Виборчий кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2020. № 7. № 8. № 9. Ст.48.

3. Європейська хартія місцевого самоврядування. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036

4. Про вибори народних депутатів України: Закон України від 17 листопада 2011 року № 4061-VI . Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17>

5. Про вибори Президента України: Закон України від 5 березня 1999 р. № 474-XIV. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-14> (втратив чинність).

6. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 3 листопада 2013 року. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5475-17> (визнано неконституційним згідно з рішенням Конституційного Суду від 26.04.2018).

7. Про всеукраїнський та місцеві референдуми: Закон України від 03 липня 1991 року № 1286-ХІІ. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1286-12> (втратив чинність).
8. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
9. Про місцеві вибори: Закон України від 14 липня 2015 р. №595-VIII. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19>
10. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30 червня 2004 року № 1932-IV. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1932-15>
11. Про державний реєстр виборців: Закон України від 22 лютого 2007 року № 698-V. Відомості Верховної Ради України. 2007. № 20. Ст. 282.
12. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 1950 року: ратифікована Законом України 17 липня 1997 року № 475/97-ВР разом з першим протоколом та протоколами № 2, 4, 7 та 11. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 40. Ст. 263.
13. Рішення Європейського суду з прав людини від 7 лютого 2008 року у справі «Ковач проти України». Офіційний вісник України. 2009. № 82. Ст. 2802.
14. Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3477-IV. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 260.
15. Рішення Конституційного Суду України від 11 липня 1997 року № 3-зп/1997 у справі щодо конституційності тлумачення Верховною Радою України статті 98 Конституції України. Вісник Конституційного Суду України. 1997. № 2. С. 23-26.
16. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 1 листопада 1996 року № 9. Бюлетень законодавства і юридичної практики. 2004. № 11. С. 20-28.
17. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015/print
18. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, прийнятий 16.12.1966 (ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР №2148-VIII від 19.10.73) набув чинності, у тому числі для України, 23 березня 1976 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043
19. Конвенція про політичні права жінок, прийнята 20.12.1952 (вступила у дію 07.07.1954), Організація Об'єднаних Націй Набрання чинності від 07.07.1954. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_156
20. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 25.12.1965 Генеральною Асамблеєю ООН (ратифікована Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 21.01.1969). Дата набуття чинності: 04.01.69 р., для України - 07.04.69 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105/print
21. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації жінок, 18.12.1979 Організація Об'єднаних Націй, набрання чинності – 03.09.1981; {додатково Факультативний протокол від 06.10.99} ратифіковано 24.12.1980 із застереженням, зробленим при підписанні URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207/print
22. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (ЄКПЛ) від 04.11.1950. Дата ратифікації Україною: 17.07.1997 Дата набрання чинності для України: 11.09.1997 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
23. Перший Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (20.03.1952) зі змінами, внесеними Протоколом №11. Протокол ратифікований Законом України № 475/97-ВР URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_535
24. Протокол №12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (ETS N 177). Протокол ратифікований Законом України № 3435-IV від 09.02.2006 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_537/print

25. Документ Копенгагенської наради Конференції з людського виміру НБСЄ, прийнятий 29.06.1990 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_082/sp:max25
26. Резолюція ПАРЄ «Про ліквідацію обмежень на право голосу» від 25.06.2005 URL: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTMLen.asp?fileid=17364&lang=en#>
27. Рекомендація R(99)15 КМ РЄ державам-членам «Про висвітленням в засобах масової інформації виборчих кампаній», ухвалено на 678-му засіданні заступників міністрів від 09.09.1999 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_726
28. Декларація критеріїв вільних та справедливих виборів Міжпарламентського Союзу URL: <http://www.ipu.org/cnl-e/154-free.htm>
29. Шмалько проти України, 20.07.2004, № 60750/00, п. 43; Hornsby проти Греції, 19.03.1997, № 18357/91, п. 40
30. Чіжов проти України, 17.05.2005, № 6962/02, п. 40
31. Ковач проти України, 07.02.2008, № 39424/02, п. 49 32. Mathieu-Mohin and Clerfayt проти Бельгії, 02.03.1987, № 9267/81, п. 54
33. Суховецький проти України, 28.03.2006, № 13716/02, п. 50, 53, 67 34. Zdanoka проти Латвії, 16.03.2006, № 58278/00, п. 102
35. Постанова № 18 Пленуму Вищого адміністративного суду України «Про Аналіз стану законодавчої бази про вибори Президента України: напрямки та шляхи удосконалення згідно з рекомендаціями Місії ОБСЄ/ БДПІЛ зі спостереження за виборами та Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії) від 18.09.2015.
36. Постанова № 8 Пленуму Вищого адміністративного суду України «Про аналіз окремих аспектів застосування статті 3 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року» від 22.05.2015.
37. Постанова № 9 Пленуму Вищого адміністративного суду України «Про узагальнення практики вирішення адміністративними судами спорів про зміну виборчої адреси та місця голосування, уточнення списків виборців, які виникли під час позачергових виборів Президента України та виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних і міських голів» від 12.09.2014.
38. Постанова № 15 Пленуму Вищого адміністративного суду України «Про практику застосування адміністративними судами положень Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду спорів щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом» від 01.11.2013.
39. Белов Д.М. Проблеми реформування української моделі державної влади. Вісник Запорізького національного університету. Серія «Юридичні науки». 2012. № 2 (Частина I). С. 57-62.
40. Галус О.О. Становлення і розвиток інституту виборів в Україні. Університетські наукові записки. 2013. № 4 (48). С.36-41.
41. Марцеляк О. В. Принципи виборів Народних депутатів України (загальнотеоретична характеристика). 2018. URL: <http://212.1.86.13/jspui/bitstream/123456789/3064/1/4.%20%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%86%D0%B5%D0%BB%D1%8F%D0%BA%20%D0%9E.%20%D0%92..pdf>
42. Натуркач Р.П., Бисага Ю.М., Белов Д.М. Виборче право в правовій системі України: Монографія. Ужгород: ТИМРАНИ. 2015. 140 с.
43. Баймуратов М. О. Міжнародні виборчі стандарти: правова природа, змістовна та системна характеристика, актуальні питання імплементації в законодавство України. Маріуп. держ. ун-т. Представництво європ. орг. публіч. права в Україні. Суми. 2012. 227 с.
44. Марцеляк О. Конституційна реформа і модернізація виборчої системи України в контексті світового досвіду. Віче. 2015. № 16. С. 8–12.
45. Нестерович В.Ф. Поняття та види джерел виборчого права України. Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління. 2019. С. 39-58.
46. Нестерович В.Ф. Виборче право України: Підручник. Київ. Видавництво Ліра-К. 2017. 504 с.
47. Корнієнко В. Активне виборче право на місцевих виборах в Україні. Юридичний вісник. 2019. № 1. С. 134-139.

48. Заворотченко Т. М. Конституційно-правові основи використання зарубіжного досвіду при охороні і захисті виборчих прав громадян. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2019. № 3. С. 24-27.

49. Гудзь Л.В. Гарантування виборчих прав громадян у контексті гуманізації конституційного законодавства України. Матеріали Норвезько-української конференції, присвяченої діяльності Ф. Нансена в Україні у 1921–1922 роках. (Харків, 10–11 жовт. 2019 р.). Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна; Посольство Норвегії в Україні. 2019. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/15046>

50. Дячок О. О. Проблеми реалізації громадянами України виборчого права. Вісник Академії митної служби України. Серія: «Право». №2 (3). URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jsui/handle/123456789/3353>

51. Мохончук Б.С. Виборча система України як конституційно-правовий інститут: дис. здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук. 12.00.02. – конституційне право; муніципальне право. Харків. 2017. 216 с.

52. Мохончук Б. С. Щодо змістовної характеристики виборчої системи. Юридичний вісник. Одеса. 2015. № 4. С. 310-316.

53. Мохончук Б. С. Виборча система як динамічний інститут. Публічне право. Київ. 2016. № 1. С. 82-89.

54. Мохончук Б. С. Голоси, кандидати та мандати як кількісні операнди виборчої системи. Вісник Національної академії правових наук України. Харків. 2016. Вип. 2. С. 165-176.

55. Мохончук Б. С. Характеристика виборчого округу як комплексного елементу виборчої системи. European political and law discourse. Praha. 2016. Vol. 3. P. 105-113.

56. Мохончук Б. С. Конституційний контроль за процесом виборчої інженерії: порівняльно-правовий аспект. Право і суспільство. Дніпро. 2017. № 2. С. 26-32.

57. Мохончук Б. С. Вплив норм «м'якого права» на формування демократичної виборчої системи. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2017. № 1. С. 127- 135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2017_1_24

58. Мохончук Б. С. Інституційний аналіз категорії виборча система. Конституція як основа розвитку правової системи. VIII Тодиківські читання. Збірка тез наукових доповідей і повідомлень Міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів (м. Харків, 2-3 жовтня 2015 року). Харків. ТОВ «Видавництво права людини». 2015. С. 118-119.

59. Мохончук Б. С. Голосування за «методом Борда» – передумови створення та практика застосування. Принципи сучасного конституціоналізму та Основний Закон України. IX Тодиківські читання. Збірка тез наукових доповідей і повідомлень Міжнародної наукової конференції (м. Харків, 4-5 листопада 2016 року). Харків. ТОВ «Видавництво права людини». 2016. С. 88-89.

60. Мохончук Б. С. Про вплив виборчих систем на політико-правові процеси (окремі аспекти питання). Правові засади гарантування та захисту прав і свобод людини і громадянина: зб. тез наук. доповідей і повідомл. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 26 травня 2016 року). Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2016. С. 26-30.

61. Мохончук Б. С. Щодо питання факторів впливу на елементи виборчої системи. Виборче право України в контексті європейських демократичних стандартів: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 26-27 травня 2016 року). Київ: Видавничий дім «Стилос», 2016. С. 211-216.

62. Мохончук Б. С. Легальний бар'єр як факультативний елемент виборчої системи. Пріоритети розвитку юридичних наук у XXI столітті: матеріали 8 міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 7-8 квітня 2017 року). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2017. С. 22-25.

63. Мохончук Б. С. Реформування виборчої системи по виборам до місцевих рад у контексті децентралізації публічної влади. Від громадянського суспільства – до правової держави: тези доповідей XIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 21 квітня 2017 року). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. С. 262-265.

64. І. Верба, О. Губська, І. Кушнір, Б. Мохончук, Н. Писаренко, П. Романюк, Л. Трофімова – Вибори Президента України 2019: посібник для суддів. Київ : «АКGroup». 2019. 212 с.

65. Ключковський Ю.Б. Виборчі системи та українське виборче законодавство: монографія. Національний університет «Києво-Могилянська Академія». К.: Час Друку. 2011. 132 с.

66. Афанасьєва М.В. Виборча інженерія в Україні: теоретико-методологічні засади та конституційно-правове забезпечення: дис. здоб. наук. ступ. докт. юрид. наук. 12.00.02. – конституційне право; муніципальне право. Одеса. 2015. 480 с.

67. Климкова І. І. Вибори і виборчі системи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : ДП «Видавничий дім «Персонал». 2011. 160 с.

68. Нестерович В.Ф. Зміст та структура суб'єктивного виборчого права в Україні. Вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2018. Спеціальний випуск № 3. С. 163-1

Допоміжна

1. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI. Відомості Верховної Ради України. 2010. № 50. С. 1778.

2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35-36, 37. С. 446.

3. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-II. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. С. 131.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9-10. С. 88.

5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. С. 356.

6. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року № 1618-IV. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 40-41, 42. С.492.

7. Code of Good Practice in Electoral Matters: Guidelines and Explanatory Report (CDL-AD(2002)23): adopted by the Venice Commission at its 52nd session (Venice, 18-19 October 2002). English edition. Strasburg, 2002. 30 p.

8. The Constitution of the United States of America. Analysis and interpretation / Co-Editors Johnny H. Killian, George A. Costello. Washington: U. S. Government printing office, 1996. 2444 p.

9. Актульні проблеми конституційного права України: підручник. Київ: «Центр учбової літератури». 2013. 554 с.

10. Афанасьєва М. Виборча система: поняття та сучасне розуміння. Юрид. вестн. 2012. № 1. С. 21–30.

11. Афанасьєва М. Виборча інженерія в Україні. О.: Юрид. л-ра. 2014. 384 с.

12. Афанасьєва М. Технології пропорційного розподілу представницьких мандатів. Митна справа. 2012. № 4 (82). Ч. 2, кн. 2. С. 195–202.

13. Боняк В.О. Завгородній В.А. Самотуга А.В., Філянїна Л.А. Конституційне право України: навч. посібник. 2-е вид., перероб. і доп. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 293 с.

14. Веніславський Ф. В. Конституційне право України в схемах і таблицях: навч. посіб. для студентів юрид. вузів та ф-тів; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2014. 374 с.

15. Закон про вибори до Установчих зборів Української Народної Республіки від 11 листопада 1917 року. Вісник Генерального Секретаріату УНР. 1917. № 5. С. 1-15. Ключковський Ю. Б. Виборчий процес: процедурний аспект. Публічне право: наук.-практ. юрид. журн. 2014. № 4 (16). С. 9–20.

16. Ключковський Ю.Б. Виборчі системи та українське виборче законодавство: монографія. К.: Час Друку. 2011. 132 с.

17. Ковальчук О. Питання вибору виборчої системи в Україні. Вісн. Нац. ун-ту "Львівська політехніка". Юридичні науки. 2014. № 782. С. 129–134.
18. Козюбра М. Принцип верховенства права і реформа виборчої системи. Вибори та демократія. 2008. №4. С. 84-87.
19. Колодій А. М. Методологічні проблеми оновлення конституційного права України : дис. Сучасна правова освіта: матеріали VII Міжнародної науковопрактичної конференції, Київ, Національний авіаційний університет, 23 лютого 2018 р. Тернопіль: «Вектор». 2018. С.67-69.
20. Конвенция о стандартах демократических выборов, избирательных прав и свобод в государствах-участниках Содружества Независимых Государств 2002 года. Бюллетень международных договоров. 2006. № 2. С.18-34.
21. Конституційне право України. Підручник. Авторський колектив. 8-е видання перероблене та доповнене. Ужгород. Гельветика. 2018. 410 с.
22. Конституційне право України. Підручник. Авторський колектив. 9-е видання перероблене та доповнене. Ужгород. Гельветика. 2018. 462 с.
23. Конституційне право України. Підручник. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика». 2016. 476 с.
24. Конституційне право України: навч. посіб. / Ю. О. Фрицький; Відкр. міжнар. ун-т розвитку людини «Україна», Ін-т права та суспіл. відносин. Київ: Університет «Україна», 2018. 220 с.
25. Конституційне право України: підручник / [Алмаші І. М. та ін.; уклад.: Коцкулич В. В., Джуган В. В.]; ДВНЗ «Ужгород. нац. ун-т», юрид. ф-т, каф. конституц. права та порівнял. правознавства. 8-е вид., перероб. та допов. Ужгород: Гельветика, 2018. 409 с.
26. Конституційне право України: прагматичний курс: навч. посіб. / за заг. ред. М. В. Афанасьевої, А. А. Єзерова; тех. ред. Ю. Д. Батан. Одеса: Юридична література, 2017. 256 с.
27. Конституція Пилипа Орлика: оригінал та його історія. Підг. О.Б. Вовк. Архіви України. 2010. Випуск 3-4. С. 145-166.
28. Конституція Української Народної Республіки (Статут про державний устрій, права і вольності УНР): 29 квітня 1918 року. Історія української Конституції / упоряд. А.Г. Слюсаренко, М.В. Томенко. К.: Право, 1997. С. 105- 112.
29. Марцеляк О.В. Виборче право: сучасне розуміння і сутність. Публічне право. 2011. № 2. С. 12-18.
30. Виборче право України: Навч. посіб. / За ред. В.Ф. Погорілка, М.І. Ставнічук. К.: Парламентське вид-во, 2003. 383 с.
31. Права людини в національному та європейському контекстах: підручник / Н.І. Петрецька, Ю.М. Бисага, Д.М. Белов та ін.; за заг. ред. Н. І. Петрецької, Ю. М. Бисаги. Видавничий дім «Гельветика». Ужгород, 2018. 482 с.
32. Правове регулювання розгляду виборчих спорів: теоретичний і практичний аспекти : монографія / М. І. Смокович. К. : Юрінком Інтер, 2014. 576 с.
33. Прасюк О. В. Переорієнтація виборчого законодавства України на громадянина-виборця. *Sciency and Education a New Dimencion. Humaniyies and Social Sciences / Ed.-in-chief Dr. Xenia Vamos. Budapest (Hungary), 2014. № 2 (4). Issue 23. P. 105–108.*
34. Смокович М. Вибори як інститут забезпечення демократії в Україні. Юрид. Україна. 2014. № 11 (143). С. 37–45.
35. Совгіря О. В., Шукліна Н. Г. Конституційне право України. Повний курс: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 556 с.
36. Стукаленко В. А. Теоретичні аспекти пропорційної виборчої системи. Вісн. ОНУ ім. І. І. Мечникова. Правознавство. 2014. Вип. 3 (24). С. 17–26.
37. Фаловська І.М., Бисага Ю.М., Бисага Ю.Ю., Коцкулич В.В. Конституційний принцип рівності: правозастосовчі аспекти: монографія. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 204 с.
38. Федоренко В. Л. Конституційне право України: підруч. / до 20-ої річниці Конституції України та 25-ої річниці незалежності України. Київ: Видавництво Ліра-К, 2016. 616 с.

39. Федоренко В.Л. Конституційне право України: Підручник. К.: Видавництво Ліра-К, 2016. 616 с. 8. Цоклан В. І., Федоренко В. Л. Система сучасних джерел конституційного права України: Монографія / За ред. В. Л. Федоренка. К.: ЛіраJK. 2009. 400 с.

40. Право обирати і бути обраним в країнах ЄС: суб'єкти, умови і механізми реалізації.
URL: http://www.parlament.org.ua/docs/files/8/1150892449_ans.pdf

Інформаційні ресурси

1. <http://www.portal.rada.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.president.gov.ua> – офіційний веб-сайт Президента України.
3. <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
4. <http://www.court.gov.ua> – офіційний веб портал судової влади в Україні.
5. <https://supreme.court.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховного суду України.
6. <http://www.ccu.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Конституційного Суду України.
7. <http://www.reyestr.court.gov.ua> – єдиний реєстр судових рішень в Україні.
8. <http://www.nbu.gov.ua> – Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського.
9. <http://www.catalogue.nplu.org> – Національна парламентська бібліотека України.
10. <http://pravo.biz.ua/> – юридична бібліотека.
11. <http://www.lawyersunion.org.ua> – Союз юристів України - Всеукраїнське громадське об'єднання.
12. <http://www.nau.kiev.ua/> – Правові системи НаУ.
13. <http://www.razumkov.org.ua> – Центр Разумкова.